

VI Olimpiada Matematyczna Gimnazjalistów

Zawody stopnia drugiego

(8 stycznia 2011 r.)

Szkice rozwiązań zadań konkursowych

1. Dany jest taki pięciokąt wypukły $ABCDE$, w którym pola trójkątów ABD , BCE , CDA , DEB i EAC są równe. Wykaż, że każda przekątna tego pięciokąta jest równoległa do pewnego jego boku.

Rozwiązanie

Trójkąty ABD i CDA mają równe pola oraz wspólny bok AD . Wobec tego wysokości tych trójkątów poprowadzone do boku AD są równe. Ponadto punkty B i C leżą po tej samej stronie prostej AD . Stąd wniosek, że przekątna AD jest równoległa do boku BC .

Analogicznie dowodzimy, że pozostałe cztery przekątne pięciokąta $ABCDE$ są równoległe do odpowiednich boków tego pięciokąta.

Uwaga: Istnieją pięciokąty $ABCDE$ spełniające warunki zadania, które nie są foremne.

2. Dane są dodatnie liczby całkowite a i b . Wykaż, że jeżeli liczba a^2 jest podzielna przez liczbę $a+b$, to także liczba b^2 jest podzielna przez liczbę $a+b$.

Rozwiązanie

Ponieważ $b^2 - a^2 = (b-a)(b+a)$, więc $b^2 = (b-a)(a+b) + a^2$. Prawa strona ostatniej równości jest podzielna przez liczbę $a+b$, a zatem liczba b^2 jest także podzielna przez liczbę $a+b$.

3. W turnieju tenisa stołowego wzięło udział n zawodników ($n \geq 4$). Każdy zawodnik rozegrał dokładnie jeden mecz z każdym innym zawodnikiem, żaden mecz nie zakończył się remisem. Po turnieju wszyscy zawodnicy usiedli przy okrągłym stole w taki sposób, że każdy zawodnik wygrał z osobą siedzącą obok niego z jego lewej strony. Wykaż, że istnieją tacy trzej zawodnicy A , B i C , że A wygrał z B , B wygrał z C oraz C wygrał z A .

Rozwiązanie

Nazwijmy danych zawodników $A_1, A_2, \dots, A_n$ i przyjmijmy, że siedzą oni przy okrągłym stole w wymienionej kolejności, zgodnej z ruchem wskazówek zegara. Wtedy, na mocy warunków zadania, A_1 wygrał z A_2 , A_2 wygrał z A_3 , $\dots$, A_{n-1} wygrał z A_n oraz A_n wygrał z A_1 .

Jeśli ponadto zawodnik A_1 wygrał z zawodnikiem A_{n-1} , to przyjmując $A = A_1$, $B = A_{n-1}$, $C = A_n$, otrzymujemy trójkę zawodników A , B , C spełniającą tezę zadania.

Założmy więc, że A_{n-1} wygrał z A_1 i usuńmy zawodnika A_n od stołu. Wtedy pozostałych $n-1$ zawodników $A_1, A_2, \dots, A_{n-1}$ spełnia założenia treści zadania: każdy z nich wygrał z osobą, która siedzi obok niego, po jego lewej stronie. Kontynuując zatem powyższe rozumowanie i usuwając kolejnych zawodników, doprowadzimy do sytuacji, w której przy stole pozostaną tacy trzej zawodnicy A_1, A_2, A_3 , że A_1 wygrał z A_2 , A_2 wygrał z A_3 oraz A_3 wygrał z A_1 . Przyjmując wtedy $A = A_1$, $B = A_2$, $C = A_3$, dostajemy trójkę zawodników A , B , C spełniającą tezę zadania.

---

4. Udowodnij, że dla każdych liczb x, y należących do przedziału $(0, 1)$ spełniona jest nierówność

$$x(1-y)^2 + y(1-x)^2 < (1-xy)^2.$$

Rozwiązanie

Daną w treści zadania nierówność przekształcamy równoważnie, uzyskując kolejno:

$$\begin{aligned}x(1-y)^2 + y(1-x)^2 &< (1-xy)^2 \\x(1-2y+y^2) + y(1-2x+x^2) &< 1-2xy+x^2y^2 \\x+xy^2+y+yx^2 &< 1+2xy+x^2y^2 \\(x+y) + xy(x+y) &< (1+xy)^2 \\(x+y)(1+xy) &< (1+xy)^2.\end{aligned}$$

Liczyby x, y są dodatnie, więc $1+xy > 0$. Dzieląc zatem obie strony otrzymanej nierówności przez $1+xy$ i kontynuując przekształcenia równoważne, dostajemy

$$\begin{aligned}1+xy-x-y &> 0 \\(1-x)(1-y) &> 0.\end{aligned}$$

Uzyskana nierówność jest spełniona, gdyż obie liczby x, y są mniejsze od 1. Dowód jest więc zakończony.

---

5. Dany jest czworościan foremny opisany na sferze o promieniu 1. Udowodnij, że w tym czworościanie można umieścić 6 kul o promieniu $\frac{1}{2}$, w taki sposób, aby każde dwie kule miały co najwyżej jeden punkt wspólny.

Rozwiązanie

Oznaczmy przez A, B, C, D wierzchołki danego czworościanu foremnego. Poprowadźmy płaszczyznę styczną do sfery wpisanej w ten czworościan, równoległą do płaszczyzny ABC i różną od płaszczyzny ABC . Przyjmijmy, że przecina ona krawędzie AD, BD i CD odpowiednio w punktach K, L i M .

Środek sfery wpisanej w czworościan $ABCD$ dzieli wysokość poprowadzoną z wierzchołka D w stosunku $1:3$ licząc od podstawy ABC . Wynika stąd, że płaszczyzna KLM przechodzi przez środek tej wysokości. Ponieważ płaszczyzna KLM jest równoległa do płaszczyzny ABC , więc na mocy twierdzenia Talesa, punkty K, L i M są odpowiednio środkami krawędzi AD, BD i CD .

W analogiczny sposób określamy trzy płaszczyzny równoległe do pozostałych ścian. Jeśli więc przez N, P i Q oznaczmy odpowiednio środki krawędzi AB, BC i AC , to sfera wpisana w czworościan $ABCD$ jest styczna także do płaszczyzn KNQ, LNP i MPQ .

Długości krawędzi każdego z czworościanów foremných $AKNQ, BLNP, CMPQ$ i $DKLM$ są równe i wynoszą $\frac{1}{2}$ długości krawędzi czworościanu $ABCD$. Zatem kule wpisane w te czworościany mają promienie równe $\frac{1}{2}$. Ponadto w kuli wpisanej w czworościan $ABCD$ możemy umieścić dwie kule o promieniu $\frac{1}{2}$ mające dokładnie jeden punkt wspólny. W ten sposób w czworościan $ABCD$ umieściliśmy 6 kul o promieniu $\frac{1}{2}$, z których każde dwie mają co najwyżej jeden punkt wspólny.